

№ 3.

Warszawa, d. 17 stycznia 1925 r.

№ 3.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Traugutta 4, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie. Nr. pojedynczy gr. 40.
Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14**

339

ZMIANA ADRESU.

W dniu 19 stycznia 1925 roku
biura POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW
METALOWYCH,

Spółki Akcyjnej „ZJEDNOCZENI POLSCY PRZE-
MYSŁOWCY METALOWI“,

Redakcji i Administracji tygodnika
„PRZEMYSŁ METALOWY“,

Redakcji i Administracji miesięcznika
„MASZYNY ROLNICZE“

zostały przeniesione do nowego lokalu przy ulicy
TRAUGUTTA № 4.

Numery telefonów pozostają bez zmiany.

TARGI GDAŃSKIE.

Wobec jawnie wrogiego stosunku władz w. m. Gdańska do rządu polskiego Rada Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych na posiedzeniu d. 14 b. m. postanowiła jednogłośnie odradzić członkom Związku wzięcie udziału w tegorocznych Targach Gdańskich.

PRZEDŁUŻENIE MOCY OBOWIĄZUJĄCEJ ROZPORZĄDZENIA O ULGACH CELNYCH.

W zeszyte 2-im tygodnika „Przemysł i Handel“ znajdujemy wiadomość, że ministerstwo przemysłu i handlu, przygotowało projekt rozporządzenia, przedłużającego moc obowiązującą rozporządzenia, z dnia 12 grudnia 1924 r. o ulgach celnych (Dz. Ust. R. P. № 108 z d. 19. XII. 1924 r.) bez zmian do dnia 28 lutego 1925 włącznie.

W № 52 „Przemysłu Metalowego“ z d. 27. XII 1924 r. podaliśmy wyciąg z tego rozporządzenia, przytaczając stawki procentowe ulg celnych, które dotyczą przemysłu metalowego.

PRZELICZENIE RENT ZA WYPADKI PRZY PRACY.

W № 115 Dzien. Ustaw R. P. z dnia 31 grudnia r. ub. poz. 1029 ogłoszone zostało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27. XII. 24 r. „o przeliczeniu na nową walutę i ustaleniu wartości zobowiązań, wynikających z przepisów o ubezpieczeniu i odszkodowaniu z tytułu wypadków przy pracy“. Rozporządzenie to, wydane na mocy t. zw. pełnomocnictw, dotyczy właściwie sposobu rozrachunku pomiędzy robotnikami, którzy ulegli wypadkowi przy pracy, a instytucjami ubezpieczeniowymi.

W b. zaborze rosyjskim na mocy ustawy z dnia 30 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. r. 1924 № 16 poz. 148) wszelkie zobowiązania, wynikające z tytułu dawnych, rosyjskich przepisów o odszkodowaniu za wypadki przy pracy, przejął na siebie Lwowski Zakład Ubezpieczeń od Wypadków. Na pokrycie zaś wynikłych stąd wydatków Zakład Ubezpieczeń winien otrzymać od pracodawców ew. prywatnych towarzystw ubezpieczeniowych wartości kapitałowe rent oraz sumy zaległych rent (art. 4 wyż. cyt. ustawy). Obliczenie tych należności uskutecznione być powinno na mocy omawianego rozporządzenia, a mianowicie jego §§: 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21. Z tego powodu omawiane rozporządzenie dotyczy w b. zaborze rosyjskim również i rozrachunku pomiędzy pracodawcami a Zakładem Ubezpieczeń. Przypomnieć należy, iż wypłata sum, należnych z powyższego tytułu Zakładowi Ubezpieczeń, winna nastąpić w ciągu 5 lat, licząc od daty wejścia w życie ustawy z dnia 30. I. 24 r. t. j. od 1-go lipca 1924 r.

W SPRAWIE PRZYJAZDU DO POLSKI MONTERÓW I INSTRUKTORÓW ZAGRANICZNYCH.

Na zasadzie okólnika ministerstwa spraw zagranicznych z d. 1 lipca 1924 r. podajemy warunki przyjazdu do Polski fachowców zagranicznych.

Celem uzyskania wizy na przyjazd monterów i instruktorów zagranicznych należy uzyskać przychylną

opinię wydziału przemysłowego województwa (dla Warszawy — inżyniera przemysłowego przy komisariacie rządu na m. st. Warszawę) z oznaczeniem terminu, koniecznego na wykonanie danej roboty.

W wypadkach nagłych może polska placówka konsularna udzielić wizy na termin pobytu do 2 tygodni na podstawie telegramu wydziału przemysłowego lub inżyniera przemysłowego.

Udzielenie wiz długoterminowych fachowcom zagranicznym, organizatorom i kierownikom nieznanym dotąd gałęzi produkcji w Polsce, lub związanych z jej udoskonaleniem, nastąpić może na podstawie przychylniej opinii czy to wydziału przemysłowego województwa, czy też inżyniera przemysłowego, z koniecznym zobowiązaniem na piśmie ze strony danej firmy polskiej wyszkolenia podczas pobytu fachowca zagranicznego odpowiedniej siły polskiej.

Maksymalny termin pobytu tych osób określa się na 1 rok.

Zarządzenie powyższe nie dotyczy Polaków obywateli państw obcych oraz robotników tych państw, z którymi Rząd Polski zawarł umowy regulujące sprawę emigracji robotniczej.

SKUTKI PRZEDŁUŻENIA CZASU PRACY NA GÓRNYM ŚLĄSKU.

Jak wiadomo, minister pracy, i opieki społecznej rozporządzeniem z d. 18 lipca 1924 r. („Dz. Ust. R. P. z d. 21. VII. 1924 r.”) zezwolił na przedłużenie czasu pracy w hutach górnośląskiej części województwa Śląskiego z 8 godzin na 10 godzin na dobę. Rozporządzenie to miało ten skutek, że przyczyniło się do utrzymania ciągłości pracy w hutach, które miały być zatrzymane ze względu na wysokie koszty produkcji, przerastające ceny rynkowe, oraz spowodowało uruchomienie ponownie hut, które z tych samych względów uległy zamknięciu.

Wyniki, otrzymane skutkiem wprowadzenia reformy czasu pracy, przedstawiają następujące liczby, zebrane przez Centralny Związek P. P. G. H. i F. na zasadzie ogłoszonych ostatnio zestawień statystycznych.

	Przed reformą w lipcu	Po reformie we wrześniu	mniej — więcej +
Liczba robotników	11 816	10 462	— 12%
dniówek	200 999	251 368	+ 25%
Wytwórczość w tonnach .	41 388	95 178	+ 110%
Wytwórczość w kilogramach na 1 dniówkę	835	1 698	+ 103%
Koszt robocizny na 1 tonnę wyrobu w złotych	12,51	6,40	— 49%
Średni zarobek dzienny 1 robotnika w złotych	4,88	6,10	+ 25%

Mniejszą o 12% ilością ludzi wytworzono na każdą dniówkę o 103% więcej towaru. Zarobek dzienny każdego robotnika wzrósł średnio o 25%.

Nie to jest wszakże najbardziej dobroczynnym skutkiem reformy, zarówno dla przedsiębiorstw, jak dla robotników, zagrożonych bezrobociem, lecz to, że dzięki obniżeniu kosztów własnych wyrobu huty mogły pracować bez strat, i utrzymać się w ruchu, dając robotnikom możliwość zarobkowania.

PRZYJĘCIE NOWYCH CZŁONKÓW DO P. Z. P. M.

Na posiedzeniu Rady Polskiego Związku Przemysłowców metalowych d. 14 stycznia r. b. przyjęto w poczet członków Związku następujące firmy:

1. Zakłady Mechaniczne Bracia Berent, Warszawa, Ordynacka 3.

2. Inż. Stanisław Nehring, Paweł Jasiński i S-ka Sp. z ogr. odp. Warszawa, Szopena 17.

3. Biuro Instalacyjno-Techniczne A. Radłowski i M. Sztos, inżynierowie, Warszawa, Daleka 1—3.

4. Zakłady przemysłowe Dr. Ludwik Zieliński, Warszawa, Jerozolimka 23.

ŚWIĘTO TECHNIKI POLSKIEJ.

Dnia 11 b. m. o godzinie 12-ej w południe w auli Politechniki Warszawskiej, wobec zaproszonych przedstawicieli władz państwowych i licznie przybyłych ze wszystkich stron Rzeczypospolitej przedstawicieli techniki polskiej, odbyło się uroczyste wręczenie dyplomów doktorskich „honoris causa“ trzem zasłużonym technikom polskim: p. Karolowi Franciszkowi Pollakowi, prof. Ignacemu Mościckiemu i inż. Aleksandrowi Rothertowi.

Wręczenie dyplomów trzem uczonym polskim było złożeniem hołdu ich działalności poświęconej nauce i pracy technicznej wykonanej — z powodów politycznych — w znacznej mierze na obczyźnie i jedynie własnymi siłami i środkami; działalność ta przysporzyła Polsce sławy, co zostało podkreślone w tekście dyplomów.

Pierwsza doktoryzacja na Politechnice Warszawskiej ma wielkie znaczenie dla całej techniki polskiej. Trzy dyplomy honorowe, jak wyjaśnił dziekan prof. Pożaryski, otwierają i uświetniają listę doktorów — inżynierów polskich, która będzie się zapełniać nazwiskami doktorantów, bowiem Politechnika Warszawska zacnie w niedługim czasie udzielać tytułu doktorskiego. Przykład trzech doktoryzowanych nestorów elektrotechniki polskiej winien zachęcić inżynierów naszych do wytrwałej pracy twórczej, która prócz korzyści naukowych przyczyni się również do rozwoju przemysłu polskiego i z bogacenia kraju.

Liczne depesze gratulacyjne z zagranicy wyrażały uznanie i hołd dla pierwszych doktorów honorowych Politechniki Warszawskiej.

Uroczystość wręczenia dyplomów honorowych została zagajona przez rektora Politechniki prof. Skotnickiego po odśpiewaniu przez chór akademicki hymnu narodowego, poczem przemawiał dziekan wydziału elektrycznego prof. Pożaryski, podkreślając zasługi doktoryzowanych dla nauki.

Z kolei przemawiali promotorzy pp. prof. St. Odrowąż-Wysocki, skreślając życiorys i prace inż. Pollaka, prof. K. Drewnowski — prof. Mościckiego i prof. K. Zórawski — inż. Rotherta.

Po przemówieniach każdego z promotorów odbywało się wręczenie dyplomu doktoryzowanemu przez rektora po uprzednim odczytaniu go przez dziekana wydziału elektrotechnicznego. Serdeczne przemówienie dr. Pollaka rozpoczęło odpowiedzi doktorów, którzy dziękowali za uznanie ich pracy i udzielony zaszczytny tytuł. Uroczystość została zakończona odśpiewaniem pieśni „Gaude Mater Polonia“.

Krótkie wiadomości o życiu i pracach trzech doktorów honorowych elektrotechniki podamy w następnym numerze.

K. M. K.

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego w dniu 15 stycznia 1925 r. w złotych (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“).

a) za 1 tonę franco wagon stacja załadowania:
Surówka odlewnicza „Chlewiska“ na węglu *Zł.gr.*
drzewnym . . . . . 170.—

Cena odlewów żelaznych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żelaznych surowych

dla Warszawy, aż do odwołania, wynosi od 0,45 do 0,56 złp. za 1 kg. loco fabryka.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. S. J. Okolski.

REDAKTOR inż. Maurycy Chorzewski.

Tow. Akc. J. JOHN w Łodzi

WYRABIA JAKO SPECJALNOŚĆ:

Transmisje i części transmisyjne; **Koła** zębate; **Naprężacze** pasów i t. p. Konstrukcja lekka i solidna; wykonanie wzorowe; minimalne zużycie siły i smarów. Dostawa normalnych części z zapasu.

Tokarki szybkoznające, konstrukcji nowoczesnej wykonane najdokładniej, o wysokości kół 150, 230 i 300 mm i długości toku do 3 metrów. Łby rewolwerowe, lunety, uchwyty samocentrujące. **Imadła** równoległe o szerokości szczęk 100 mm.

Wiertarki słupowe 32 i 40 mm.

Kalandry wszelkiego rodzaju dla przemysłu włókienniczego i papierniczego jak: rolkowe, frykcyjne, wodne, matowe, **finiszowe** prasy nieckowe (Muldenpressen). Wykonanie pierwszorzędne, w niczem nieustępujące najdroższemu zagranicznym kalandrom. Około 200 kalandrów w ruchu. **Reparacja** walców, obtaczanie, szlifowanie i obijanie bawełną, jutą lub papierem.

Śruby z nakrętkami wszelkiego rodzaju.

Kotły żeliwne oryg. Strebel'a do ogrzewań centralnych.

Ruszty ekonomiczne podług własnego systemu i **odlewy** według nadesłanych modeli lub rysunków.

Własne biura sprzedaży:

WARSZAWA	LWÓW	KRAKÓW	POZNAŃ	KATOWICE	LUBLIN	GDAŃSK
Jerozolimska 51	Zybkiewicza 39	Basztowa 24	Waty Z. Augusta 2	Batorego 4	Krak.-Przedm. 58	Schüsseldamm 62

Armatura na parę i wodę:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Beczki żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Dźwigniki—Łańcuchy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żorawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Garbarskie maszyny:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Gwoździarki i ciągaraki:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Imadła ślusarskie kute:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Kalandry:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Konstrukcje żelazne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne, schody, ciepłarnie:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Kotły parowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne:

Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn. „W. Fitzner i K. Gamper” w Sosnowcu.

Kuto lane odlewy:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

Kuźnie polowe:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Liny stalowe—Drut stalowy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żorawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Lokomobile przemysłowe:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Łańcuchy „Galla”:

Transmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wyróbów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Maszyny rolnicze:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Maszyny ceglarskie:

B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Odlewnie żelaza:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Odlewnie żelaza i metali:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Okna żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Okna żelazne i drewniane

z własnym okuciem fabrycznym: Jan Broda, Toruń.

Okucia budowlane i meblowe:

Jan Broda, Toruń.

Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Prasy, tłoczkarki cierne:

mimośrodowe i balansowe: B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Pędnie:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

* B-cia Steinberg i S-ka, w Warszawie Wronia 80.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Pompy:

Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.

Ruszta do palenisk ruchomych i stałych:

St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.

Sikawki i narzędzia ogniowe:

Bracia Mencil, Fabryka Wyróbów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Suwnice (kran) mostowe, przesuwne, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Żorawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Śruby, nakrętki, nity:

Bartelmuss i Suchy, Bielsko (Śląsk).

Śruby:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Taczki żelazne 75 i 100 litr. pojemności: Jan Broda, Toruń.

Tokarki:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Turbiny wodne syst. Francis'a o wysokim współczynniku pożytecznego działania.

L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Walce młyńskie utwardzone: St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.

Walce żeliwne utwardzone: Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Wiertarnie kolumnowe szybkoznające:

Najnowszego typu. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wiertarki: Tow. Akc. J. John w Łodzi.